

29.04.2013

Stj/1

§ 532

Valtuutettu Emma Karin toivomusponsi paperittomien siirtolaisten terveyspalveluista

Pöydälle 29.04.2013

HEL 2012-013915 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäneen merkitä tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 26.9.2012 hyväksymän toivomusponnen (Emma Kari) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijä

Käsitellessään 26.9.2012 globaalin vastuun strategiaa kaupunginvaltuusto hyväksyi samalla seuraavan toivomusponnen:

"Kaupunginvaltuusto edellyttää, että selvitetään mahdollisuus toteuttaa Helsingissä kokeilu paperittomien siirtolaisten terveydenhuollosta(Emma Kari)."

Kaupunginvaltuuston työjärjestyksen 24 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava ponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnen hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen myös muille valtuutetuille.

Esittelijä ilmoittaa tehneensä tutustumiskäynnin Global Clinicille 5.2.2013 ja perehtyneensä sen toimintaan.

Esittelijä viittaa sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä talous- ja suunnittelukeskuksen lausuntoihin, joissa todetaan, että Suomessa tulisi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laatia yhtenäiset kansalliset ohjeet siitä, miten paperittomien hoito tulisi järjestää ja mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla. Nykytilanteessa lainsäädäntö ja kuntien ohjeistukset ovat niukkoja ja epämääräisiä, mikä jättää toimintayksikkökohtaisesti hoitavalle lääkärille suuren harkintavallan päättää, millaista hoitoa paperittomille tarjotaan.

Kaikilla Suomessa oleskelevilla on oikeus saada kiireellistä hoitoa. Terveystieteiden lain 50 §:n mukaan kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista. Tarkempaa määrittelyä, mitkä sairaudet tähän ryhmään kuuluvat, ei ole.

Esittelijä toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa on aloitettu keskustelu paperittomien siirtolaisten terveystieteiden palveluja koskevien kansallisten ohjeiden laatimiseksi. Esittelijä katsoo, että ministeriössä tulee tulkita kansainvälisten ihmisoikeussopimusten velvoittavuus ja sovittaa tulkinta kansallisiin ohjeisiin.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu

Tiedoksi

Kaupunginvaltuusto

Päätöshistoria

Talous- ja suunnittelukeskus 11.3.2013

HEL 2012-013915 T 00 00 03

Käsitellessään 26.9.2012 globaalin vastuun strategiaa kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan ponnen: "Kvsto edellyttää, että

selvitetään mahdollisuus toteuttaa Helsingissä kokeilu paperittomien siirtolaisten terveydenhuollosta."

Suppeimmin paperittomat voitaisiin määritellä laittomasti Suomessa oleskeleviin henkilöihin. Paperittomilla voidaan tarkoittaa myös sellaisia Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole oikeutta käyttää julkisia terveystalvueluita asiakasmaksulain mukaisesti. Suurella osalla heistä on kuitenkin tarpeellisen hoidon kattava sairauskuluvakuutus (tai ovat muun vastaavan järjestelmän piirissä) jos hakeutuvat Suomessa hoitoon.

Toisaalta tilapäisesti Suomessa oleskelevat ulkomaalaiset, työttömät tai asunnottomat ulkomaalaiset, henkilöt, joiden perheenjäsenet eivät asu Suomessa, henkilöt, jotka asuvat toisessa maassa ja työskentelevät toisessa maassa, ulkomaalaiset opiskelijat ja turistit ovat sairausvakuutuksen ja kunnallisen terveydenhuollon ulkopuolella, mutta silti laillisesti Suomessa.

Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -hankkeessa määritellään Suomeen kohdistuvaa muuttoliikettä lähitulevaisuudessa ja linjataan maahanmuuttoa, kotoutumistoimia, työmarkkinoita ja korkeakouluja koskevia tavoitteita. Hanke on yksi hallitusohjelman kärkihankkeita. Maahanmuuton strategia laaditaan hallituksen hyväksyttäväksi keväällä 2013. Maahanmuuton tulevaisuus 2020- työryhmän ehdotuksessa todetaan mm. että selkeillä säännöksillä ja toimivalla paluujärjestelmällä on varmistettava se, että Suomeen ei synny ilman maassaolo-oikeutta oleskelevien ihmisten joukkoa.

Jos paperittomilla tarkoitetaan Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole oikeutta käyttää julkisia terveystalvueluita asiakasmaksulain mukaisesti, mutta ovat muutoin laillisesti esimerkiksi turisteina maassa, on viime vuosina näkyvin paperittomien ryhmä Helsingissä ollut Itä-Euroopan romanit. Suurin osa Itä-Euroopan romaneista ei kuulu oman maansa sairausvakuutusjärjestelmän piiriin, eivätkä näin ollen ole oikeutettuja Eurooppalaiseen sairaanhoitokorttiin, jonka turvin he saisivat oikeuden kiireelliseen hoitoon samalla asiakasmaksulla kuin vakituisesti Suomessa asuvat. Edellä mainittuun viitaten, talous- ja suunnittelukeskus katsoo, että valtion tulee ryhtyä toimiin romanikysymyksen hoitamiseksi EU:ssa ja Euroopan Neuvostossa sekä romanikerjäläisten lähtömaissa.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että koko Suomeen, ei vain Helsinkiin, tulisi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla luoda yhtenäiset kansalliset ohjeet siitä, miten paperittomien hoito tulisi järjestää ja mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla.

Nykytilanteessa lainsäädäntö ja kuntien ohjeistukset ovat niukkoja ja epämääräisiä, mikä jättää hoitavalle lääkärille suuren harkintavallan

päätöksessään millaista hoitoa paperittomille tarjotaan. Asiasta on alustavasti keskusteltu sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Lisätiedot

Katja Rimpilä, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 26.02.2013 § 44

HEL 2012-013915 T 00 00 03

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

"Viimeisten vuosikymmenten aikana ihmisten liikkuvuus on lisääntynyt huomattavasti. Eräs liikkuvuuden tuoma haaste on terveystalouden saatavuus. Kansallisvaltioiden rajat ylittävän matkustuksen seurauksena ei ole aina selvää, miten liikkuvan henkilön tarpeellisten terveystalouden saatavuus turvataan.

Tässä yhteydessä paperittomilla tarkoitetaan Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole oikeutta käyttää julkisia terveystalouksia asiakasmaksulain mukaisesti. Terveystalouden saatavuus on ongelma vain pienelle osalle tästä ryhmästä, koska suurella osalla heistä on Suomessa annettavan tarpeellisen hoidon kattava sairausvakuutus (tai ovat muun vastaavan järjestelmän piirissä). Suppeammin paperittomat voitaisiin määritellä laittomasti Suomessa oleskeleviin henkilöihin. Terveystalouden saatavuuden ongelma on kuitenkin tätä ryhmää laajempi.

Suomessa on kaksi eri terveystalouksia rahoittavaa julkista järjestelmää, joissa on toisistaan poikkeavat säännöt siitä, kuka Suomessa oleskeleva henkilö on niiden piirissä ja kuka ei. Nämä ovat sairausvakuutus ja kunnallinen terveydenhuolto. Lisäksi EU kansalaisten oikeutta terveystalouksiin Suomessa säätelee EU:n lainsäädäntö. Turvapaikanhakijoille taataan terveydenhuolto erillisen lain mukaisesti.

Kummankin järjestelmän pääsääntö on se, että henkilö on järjestelmän piirissä, mikäli asuminen Suomessa voidaan katsoa vakinaiseksi. Laittomasti maassa oleskelevat ovat näiden järjestelmien ulkopuolella.

On useita erilaisia ihmisryhmiä, jotka ovat näiden järjestelmien ulkopuolella mutta silti laillisesti Suomessa. Järjestelmien ulkopuolella voivat olla mm. turistit, ulkomaalaiset opiskelijat, muut tilapäisesti Suomessa oleskelevat ulkomaalaiset, työttömät tai asunnottomat

ulkomaalaiset, henkilöt joiden perheenjäsenet eivät asu Suomessa, henkilöt jotka asuvat toisessa maassa ja työskentelevät toisessa maassa.

Mikäli henkilö ei kuulu suomalaisen sairausvakuutuksen eikä kunnallisen terveydenhuollon piiriin, hän ei ole kuitenkaan täysin ilman terveydenhuoltoa. Kaikilla Suomessa oleskelevilla on oikeus kiireelliseen hoitoon. Terveydenhuoltolain 50 § mukaisesti kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn -alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista . Tarkempaa määrittelyä siitä, mitkä sairaudet tähän ryhmään kuuluvat, ei ole. Näin ollen hoitavalla lääkäriellä on tässä asiassa paljon harkintavaltaa ja eri toimintayksiköillä on tästä erilaisia tulkintoja.

Terveydenhuoltolaissa ei siis puhuta välttämättömästä, vaan kiireellisestä hoidosta ja nämä käsitteet eivät aina tarkoita samaa. Lääketieteellisesti on ongelmallista, että kaikille tarjottava hoito määritellään nykyisen kaltaisesti pelkästään kiireellisyyden mukaan eikä taudin vakaavuusastetta ja tähän liittyvää hoidon välttämättömyyttä huomioida. Näin esimerkiksi pienen haavan ompelu tai poskiontelotulehdus luokitellaan kiireelliseksi vaivaksi mutta ei esimerkiksi aikuistyyppin diabetesta, vaikka se on hoitamattomana huomattavasti merkittävämpi uhka potilaan terveydelle. Linjaukset siitä, mikä on välttämätöntä hoitoa, puuttuu.

EU-kansalaisia koskevan EY-asetuksen 883/2004 19 artiklan 1 kohdassa määritellään hoidon laajuus tilapäisen oleskelun aikana: toisesta EU/ETA-maasta tai Sveitsistä tulevalle ja hänen perheenjäsenillään on oikeus niihin luontoisuuksiin, jotka tulevat lääketieteellisistä syistä välttämättömiksi oleskelun aikana ottaen huomioon etuuksien luonne ja oleskelun arvioitu kesto. Luontoisuuksilla tarkoitetaan Suomen lainsäädännön mukaisia terveyden- ja sairaanhoitopalveluja. Oleskelulla tarkoitetaan tilapäistä oleskelua maassa. Hoito tulee antaa, jos se tulee välttämättömäksi aiotun oleskelun aikana. Myös maahan tullessa henkilöllä ollut krooninen sairaus tulee hoitaa. Nimenomaan hoidettaviksi ja periaatteessa etukäteen hoitolaitokselle ilmoitettaviksi hoidoiksi on nimetty munuaisdialyysi ja happiterapia. Luettelo ei ole tyhjentävä. Myös seurantakäynnit ja tarkastukset saattavat kuulua annettavaan hoitoon, mikäli ne ovat välttämättömiä tehdä aiotun oleskelun aikana. Hoidon tulee olla sellaista, että potilas voi jatkaa oleskelua aiotun ajan. Joka tapauksessa potilaalle on annettava sellainen hoito, että hän voi matkustaa kotimaahansa. Hoidon tarpeellisuus perustuu lääketieteelliseen arvioon. Vastaanottotilanteessa menetellään niin kuin Suomessa asuvan kohdalla menetettäisiin hoitoon pääsyä arvioitaessa.

Em. EY-asetus on huomioitu Helsingin terveystieteiden tutkimuskeskuksen pysyväsivustossa vuodelta 2012.

Suomessa laittomasti maassa oleskelevia on suhteellisen vähän verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. Tarkkaa tietoa lukumäärästä ei ole, mutta lukumääräksi on arvioitu 2000-3000 ja on oletettavissa, että näistä suurin osa oleskelee pääkaupunkiseudulla.

Viime vuosina näkyvin paperittomien ryhmä Helsingissä on ollut Itä-Euroopan romanit. Suurin osa Itä-Euroopan romaneista ei kuulu oman maansa sairausvakuutusjärjestelmän piiriin, eivätkä näin ollen ole oikeutettuja eurooppalaiseen sairaanhoitokorttiin, jonka turvin he saisivat oikeuden kiireelliseen hoitoon samalla asiakasmaksulla kuin vakituisesti Suomessa asuvat.

Keväällä 2011 Helsinkiin perustettiin em. väestöryhmille tarkoitettu vapaaehtoistyövoimalla toimiva Global Clinic. Klinikassa saa nimettömästi hoitoa yhtenä iltana viikossa. Potilaita on ollut pääsääntöisesti 5-10 viikossa. Suurin osa potilaiden vaivoista on ollut melko lieviä ja hoitunut oireenmukaisella hoidolla. Muutamalla potilaalla on epäilty vakavia sairauksia ja heitä on lähetetty päivystyksellisesti jatkotutkimuksiin Helsingin tai HUS:n sairaaloihin. Tuberkuloosiepäilyjä varten on sovittu toimivaksi osoittautunut hoitoketju Global Clinicin ja Helsingin julkisen terveydenhuollon välille.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan näkemyksen mukaan koko Suomeen, ei vain Helsinkiin, tulisi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla luoda yhtenäiset kansalliset ohjeet siitä, miten paperittomien hoito tulisi järjestää ja mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla. Nykytilanteessa lainsäädäntö ja kuntien ohjeistukset ovat niukkoja ja epämääräisiä, mikä jättää hoitavalle lääkärille suuren harkintavallan päättäessään millaista hoitoa paperittomille tarjotaan. Asiasta on alustavasti keskusteltu sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että paperittomien terveydenhuollon järjestämiseen ryhdyttäisiin välittömästi, viimeistään vuoden 2013 aikana, kaupungin omin toimenpitein Global Clinicin työntekijöitä ja sosiaali- ja terveysministeriötä konsultoiden. Terveyspalvelujen järjestämisen lähtökohtana ovat kansainväliset ihmisoikeudet, joihin Suomikin on sitoutunut.

Terveysvaikutusten arviointi

Paperittomat henkilöt muodostavat erityisen haavoittuvan väestöryhmän, jonka riittävien terveyspalveluiden järjestäminen parantaa merkittävästi tämän väestöryhmän terveyttä."

29.04.2013

Stj/1

Käsittely

26.02.2013 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan edellä oleva päätös syntyi jäljempänä ilmenevän äänestyksen jälkeen.

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Nordströmin esittämän ja jäsen Kajoksen kannattaman vastaehdotuksen äänin 7 (Nordström, Kajos, Anttila, Malinen, Muhammed, Riittinen ja Vuorjoki,) - 6 (Asko-Seljavaara, Brettschneider, Hursti, Muurinen, Nurmela ja Vuorinen), jonka mukaan lausuntoon lisätään seuraava kappale: ”Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että paperittomien terveydenhuollon järjestämiseen ryhdyttäisiin välittömästi, viimeistään vuoden 2013 aikana, kaupungin omin toimenpitein Global Clinicin työntekijöitä ja sosiaali- ja terveysministeriötä konsultoiden. Terveyspalvelujen järjestämisen lähtökohtana ovat kansainväliset ihmisoikeudet, joihin Suomikin on sitoutunut.”

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoylilääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi